

Sytuacja społeczno-gospodarcza powiatów województwa małopolskiego w 2016 r.

Województwo małopolskie położone jest w południowej części Polski. Północna część regionu graniczy z województwem świętokrzyskim, wschodnia z podkarpackim, zachodnia ze śląskim, a południowa z Republiką Słowacji.

Województwo zajmuje obszar 15183 km² i w obecnym kształcie obejmuje 6 podregionów, 22 powiaty (w tym 3 miasta na prawach powiatu) oraz 182 gminy (14 miejskich, 47 miejsko-wiejskich, 121 wiejskich).

Największym powiatem jest powiat nowosądecki (1549 km²), a najmniejszym chrzanowski (372 km²).

Ludność

Według stanu w końcu grudnia 2016 r. liczba ludności wyniosła 3382,3 tys. osób, tym samym na 1 km² powierzchni przypadały przeciętnie 223 osoby. Największą gęstością zaludnienia charakteryzowały się powiaty oświęcimski i chrzanowski (odpowiednio 381 i 339 osób/km²), natomiast najslabiej zaludnione były powiaty miechowski oraz proszowicki (73 i 105 osób/km²). Wśród miast na prawach powiatu poziom koncentracji ludności względem powierzchni wyniósł 2342 w Krakowie, 1521 w Tarnowie i 1459 osób/km² w Nowym Sączu.

Kobiety stanowiły 51,5% ogółu ludności województwa, a współczynnik feminizacji wyniósł 106. Największe dysproporcje płci wystąpiły w powiatach tatrzańskim i chrzanowskim (po 107 kobiet na 100 mężczyzn), natomiast w powiatach limanowskim i dąbrowskim proporcje rozkładały się równomiernie. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn widoczna jest zwłaszcza w miastach na prawach powiatu. W 2016 r. w Krakowie na 100 mężczyzn przypadało 114 kobiet, w Tarnowie 112, a w Nowym Sączu 109.

Wśród ekonomicznych grup wieku, ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 62,0% ogółu populacji. Współczynnik obciążenia demograficznego, mierzony liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyniósł 61. Relacja ta przedstawiała się najko-

Socio-economics situation of powiats in Małopolskie voivodship in 2016

Małopolskie voivodship is situated in the southern part of Poland. The northern part of this region borders Świętokrzyskie voivodship, the eastern part Podkarpackie voivodship, and the western Śląskie voivodship. The southern part of the voivodship borders the Republic of Slovakia.

The voivodship covers an area of 15183 km² and in its present shape consists of 6 subregions, 22 powiats (of which 3 cities with powiat status) as well as 182 gminas (14 urban, 47 urban-rural, 121 rural).

The largest powiat is nowosądecki (1549 km²), and the smallest is chrzanowski (372 km²).

Population

As of the end of December 2016 the population of the Małopolskie voivodship accounted for 3382.3 thous. people, thus there were approximately 223 people per 1 km² of the area. The highest density of population was characteristic for oświęcimski and chrzanowski powiats (381 and 339 people/km² respectively), whereas miechowski and proszowicki powiats were the least populated (73 and 105 people/km²). Among cities with powiat status the level of concentration of population was 2342 in Kraków, 1521 in Tarnów and 1459 people/km² in Nowy Sącz.

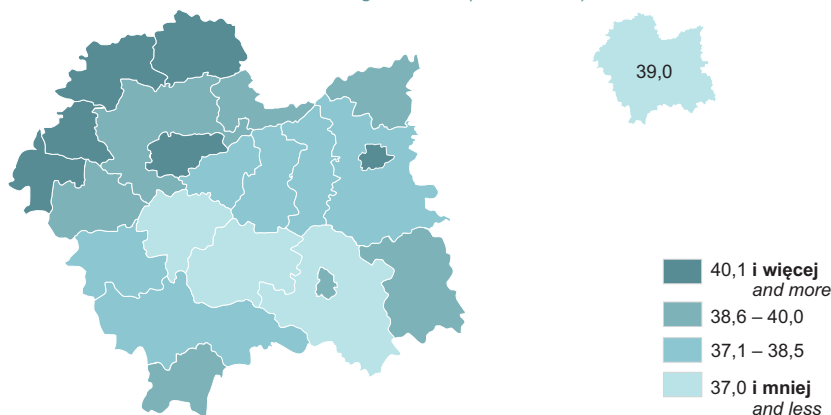
Females constituted 51.5% of total voivodship's population, and the feminization rate amounted to 106. The biggest disproportion of sexes occurred in tatrzański and chrzanowski powiats (107 females per 100 males), whereas in limanowski and dąbrowski powiats proportion were distributed evenly. Predominance of females over males is visible particularly in cities with powiat status. In 2016 there were 114 females per 100 males in Kraków, 112 in Tarnów and 109 in Nowy Sącz.

Among economic age groups, working age population constituted 62.0% of total population. Age dependency ratio measured as non-working age population per 100 people at working age was 61. This relation was most favourable in dąbrowski powiat (55) and least favourable in miechowski powiat (66). In cities with powiat

rzystniej w powiecie dąbrowskim (55), a najsłabiej w miechowskim (66). W miastach na prawach powiatu współczynnik ten był wyższy niż średnia wojewódzka i wynosił odpowiednio 65 w Tarnowie, 64 w Krakowie i 63 w Nowym Sączu.

status this ratio was higher than the voivodship's average and amounted to 65 in Tarnów, and 64 in Kraków and 63 in Nowy Sącz respectively.

Mediana wieku w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)
Median of age in 2016 (as of 31 XII)

W 2016 r. w województwie odnotowano 36,3 tys. urodzeń żywych, co w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło prawie 11 osób. Najwyższą wartością tego współczynnika charakteryzowały się powiaty limanowski (12,6‰), nowosądecki (12,4‰) i myślenicki (12,3‰), podczas gdy najniższą odnotowano w powiecie olkuskim (8,6‰). W miastach na prawach powiatu wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności wynosił 11,7‰ w Nowym Sączu, 11,6‰ w Krakowie i 8,1‰ w Tarnowie.

W omawianym okresie zmarło 30,7 tys. osób, tj. 9 osób na 1000 ludności. Najwyższą wartość wskaźnika umieralności odnotowano w powiecie miechowskim – 12,3‰, a najniższą w nowosądeckim – 7,7‰. W miastach na prawach powiatu wskaźnik ten wyniósł 9,4‰ w Krakowie, 8,8‰ w Nowym Sączu oraz 8,7‰ w Tarnowie.

Przyrost naturalny w większości powiatów był dodatni, a jego wartość dla województwa w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 1,7. Najwyższym omawianym wskaźnikiem charakteryzowały się powiaty limanowski i nowosądecki (po 4,8‰). Ujemny przyrost naturalny wystąpił m.in. w powiatach miechowskim (minus 2,7‰) i chrzanowskim (minus 2,0‰). W miastach na

There were 36.3 thous. live births recorded in the voivodship in 2016, which in calculation per 1000 population amounted to almost 11 people. This ratio reached the highest value in limanowski powiat (12.6‰), nowosądecki powiat (12.4‰) and myślenicki (12.3‰), while the lowest was recorded in olkuski powiat (8.6‰). In cities with powiat status live births ratio per 1000 population was 11.7‰ in Nowy Sącz, 11.6‰ in Kraków and 8.1‰ in Tarnów.

In the period under discussion 30.7 thous. persons died, i.e. 9 persons per 1000 population. The ratio of deaths reached the highest value in miechowski powiat – 12.3‰, and the lowest in nowosądecki – 7.7‰. In cities with powiat status it was 9.4‰ in Kraków, 8.8‰ in Nowy Sącz and 8.7‰ in Tarnów.

Natural increase was positive in most powiats, and its value for the voivodship in calculations per 1000 population amounted to 1.7. The highest natural increase ratio was characteristic for limanowski and nowosądecki powiats (4.8‰ both). Negative natural increase occurred among others in miechowski powiat (minus 2.7‰) and chrzanowski powiat (minus 2.0‰). In cities with powiat status natural increase in calculation per

prawach powiatu przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wahał się pomiędzy minus 0,6‰ w Tarnowie, przez 2,2‰ w Krakowie, do 2,8‰ w Nowym Sączu.

W 2016 r. w województwie małopolskim zawarto 18,0 tys. małżeństw (5,3 na 1000 ludności), z czego 52,7% na obszarach wiejskich. Najwięcej związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 ludności zawarto w powiecie limanowskim (6,4), najmniej natomiast na terenie powiatu tatrzańskiego (4,7). W Krakowie i Nowym Sączu omawiany wskaźnik kształtował się podobnie jak średnia wojewódzka (5,3‰), podczas gdy w Tarnowie osiągnął wartość 4,5‰.

W ciągu roku orzeczono 4,6 tys. rozwodów (1,4 na 1000 ludności), głównie na obszarach miejskich (65,8%). Najwyższy współczynnik rozwodów odnotowano w powiecie chrzanowskim (2,0‰), a najniższy w limanowskim (0,7‰). Wśród miast na prawach powiatu współczynnik rozwodów przekraczał przeciętną wojewódzką. W Tarnowie wyniósł 2,0‰, w Krakowie 1,9‰, a w Nowym Sączu 1,6‰.

W omawianym okresie w województwie zanotowano dodatnie saldo migracji stałej wynoszące 3,7 tys. osób, co w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło 1,1. Spośród powiatów województwa małopolskiego, najwyższe saldo migracji odnotowano w powiatach wielickim i krakowskim (odpowiednio: 11,3‰ i 6,6‰), a najniższe w Tarnowie i Nowym Sączu (odpowiednio: minus 3,7‰ i minus 2,8‰).

Rynek pracy

Pracujący

Według stanu w końcu grudnia 2016 r. liczba pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wyniosła 781,3 tys. osób, w tym 396,9 tys. kobiet. Przeciętnie na 1000 mieszkańców województwa przypadało 231 osób pracujących. Współczynnik ten był najwyższy w powiatach olkuskim (219), chrzanowskim (201) i oświęcimskim (198), a zatem w powiatach o charakterze przemysłowym, podczas gdy najniższy zanotowano w powiatach dąbrowskim (104) i tarnowskim

1000 population varied between minus 0.6‰ in Tarnów, 2.2‰ in Kraków and 2.8‰ in Nowy Sącz.

In 2016 there were 18.0 thous. marriages contracted in Małopolskie voivodship (5.3 per 1000 population), of which 52.7% in rural areas. Most of marriages per 1000 population were contracted in limanowski powiat (6.4), however the least on the area of tatrzański powiat (4.7). In Kraków and in Nowy Sącz the discussed ratio shaped similarly to the voivodship's average (5.3‰), while in Tarnów it reached the value of 4.5‰.

There were 4.6 thous. divorces were adjudicated during the year (1.4 per 1000 population), mostly in urban areas (65.8%). The highest ratio of divorces was recorded in chrzanowski powiat (2.0‰) and the lowest in limanowski powiat (0.7‰). Among cities with powiat status the discussed ratio exceeded the voivodship's average. In Tarnów it was 2.0‰, in Kraków 1.9‰, and in Nowy Sącz 1.6‰.

In discussed period permanent net migration was positive and amounted to 3.7 thous. people, that in calculation per 1000 population was 1.1. Among powiats in Małopolskie voivodship the highest net migration was in wielicki and krakowski powiats (11.3‰ and 6.6‰ respectively) and the lowest in Tarnów and Nowy Sącz (minus 3.7‰ and minus 2.8‰ respectively).

Labour market

Employed persons

At the end of December 2016 the number of employed persons (excluding economic entities employing up to 9 persons as well as employed persons on private farms in agriculture) amounted to 781.3 thous. persons, of which 396.9 thous. women. Average number of employed persons per 1000 inhabitants of the voivodship was 231. This ration was the biggest in olkuski (219), chrzanowski (201) and oświęcimski (198) powiats, thus in powiats with industrial character, whereas the lowest ratio was recorded in dąbrowski (104) and tarnowski (105) powiats. In

(105). W miastach na prawach powiatu liczba pracujących na 1000 ludności wahała się pomiędzy 365 w Nowym Sączu, przez 392 w Tarnowie, aż do 426 w Krakowie.

Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie, wyłączając podmioty gospodarcze o liczbie pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie oraz zatrudnionych za granicą, wyniosło 694,3 tys. osób. Największą liczbą zatrudnionych przypadającą na 1000 ludności charakteryzował się powiat olkuski (180), a najmniejszą dąbrowski (86). W Krakowie na 1000 ludności zatrudnionych było 412 osób, w Nowym Sączu 320, a w Tarnowie 299.

Bezrobocie rejestrowane

Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 r. w ewidencji Powiatowych Urzędów Pracy województwa małopolskiego zarejestrowanych było 96,5 tys. osób. Kobiety stanowiły 54,2% ogółu zarejestrowanych osób, bezrobotni zamieszkali na wsi 52,4%, a prawo do zasiłku posiadało 12,8% bezrobotnych.

Stopa bezrobocia według stanu w końcu grudnia wyniosła 6,6%, przy czym w powiatach wskaźnik ten był bardzo zróżnicowany i wahał się między 4,9% w powiecie myślenickim, a 13,9% w powiecie dąbrowskim. W miastach na prawach powiatu stopa bezrobocia kształtowała się poniżej średniej wojewódzkiej w Krakowie (3,5%) i Nowym Sączu (6,2%), natomiast w Tarnowie wyniosła 7,1%.

cities with powiat status the number of employed persons per 1000 population varied between 365 in Nowy Sącz, 392 in Tarnów, up to 426 in Kraków.

Paid employment

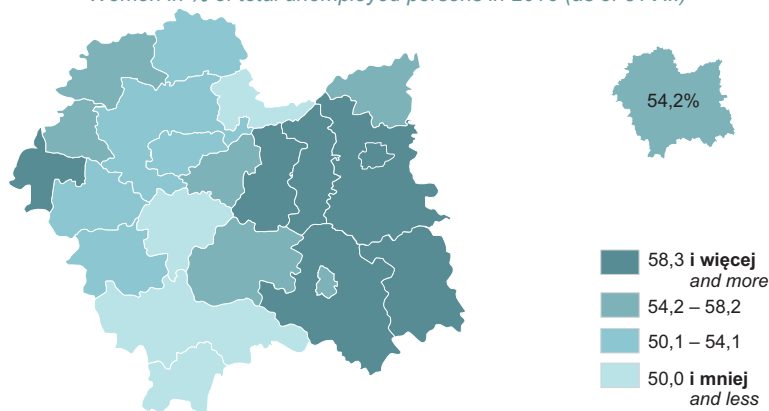
Paid employment, excluding economic entities employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as persons employed abroad, was 694.3 thous. persons. The biggest number of paid employees per 1000 population characterized olkuski powiat (180), while the smallest dąbrowski (86). There were 412 paid employees per 1000 population in Kraków, 320 in Nowy Sącz and 299 in Tarnów.

Registered unemployment

At the end of 31 December 2016 in the Powiat Labour Offices of the Małopolskie voivodship there were 96.5 thous. registered unemployed persons. Women constituted 54.2% of total registered persons, unemployed persons from rural areas – 52.4%. Persons possessing benefit rights constituted 12.8% of unemployed.

As of the end of December the registered unemployment rate was 6.6% and this rate varied between 4.9% in myślenicki powiat and 13.9% in dąbrowski powiat. The unemployment rate in cities with powiat status shaped below the voivodship's average and amounted to 3.5% in Kraków, 6.2% in Nowy Sącz and 7.1% in Tarnów.

Kobiety w % bezrobotnych ogółem w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)
Women in % of total unemployed persons in 2016 (as of 31 XII)

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2016 r. wyniosło 4077,91 zł. Płace powyżej przeciętnej odnotowano jedynie w powiecie krakowskim (4509,18 zł). Najmniej zarabiano w powiatach tarnowskim (3155,92 zł) oraz gorlickim (3178,84 zł). Na wysokość przeciętnego wynagrodzenia w województwie wpłynęły przede wszystkim płace osób zatrudnionych w Krakowie, których uśredniona wartość wyniosła 4635,26 zł. W Tarnowie średnia płaca ukształtowała się na poziomie 3791,71 zł, a w Nowym Sączu 3416,14 zł. Mediana przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto wyniosła 3411,30 zł.

Infrastruktura komunalna.

Mieszkania

Wodociągi i kanalizacja

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie województwa małopolskiego według stanu w dniu 31 XII 2016 r. wynosiła 20,2 tys. km. Najdłuższą sieć wodociągową posiadał powiat krakowski (2,7 tys. km – 13,3% ogółu), natomiast najkrótszą tatrzański (0,3 tys. km – 1,4%). W miastach na prawach powiatu łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej stanowiła 10,0% ogółu sieci, przy czym w Krakowie odsetek ten wyniósł 7,0%, w Tarnowie 1,6%, a w Nowym Sączu 1,4%.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 90,3 tys. dam³, czyli średnio 26,8 m³ na 1 mieszkańca. Najwięcej wody na osobę zużyto w gospodarstwach domowych z terenu powiatu oświęcimskiego – 31,4 m³, a najmniej z powiatu suskiego – 8,8 m³. W Krakowie przeciętne zużycie wody na osobę wyniosło 44,7 m³, w Tarnowie 34,4 m³, a w Nowym Sączu 30,2 m³.

Sieć kanalizacyjna w województwie małopolskim na koniec 2016 r. liczyła 15,5 tys. km. Podobnie jak sieć wodociągowa, również kanalizacyjna była najdłuższa w powiecie krakowskim – 1923,5 km – tj. 12,4% długości całej sieci kanalizacyjnej w województwie. Najkrótszą sieć, liczącą 136,3 km (0,9% ogółu), posiadał powiat miechowski. Długość sieci kanalizacyjnej w miastach na prawach powiatu wyniosła łącznie 2139,1 km, tj. 13,8% całkowitej długości sieci, przy czym

Wages and salaries

In 2016 the average monthly gross wages and salaries was 4077.91 zł. Wages and salaries above the voivodship's average were recorded only in krakowski powiat (4509.18 zł). The least pay was in tarnowski powiat (3155.92 zł) and in gorlicki powiat (3178.84 zł). The average wages and salaries in the voivodship were influenced above all by wages and salaries of persons employed in Kraków, which average value amounted to 4635.26 zł. The average pay in Tarnów was 3791.71 and in Nowy Sącz 3416.14 zł. Median of average monthly gross wages and salaries was 3411.30 zł.

Municipal infrastructure.

Dwellings

Water supply and sewage systems

The length of water supply distribution system in the area of Małopolskie voivodship amounted to 20.2 thous. km as of 31 XII 2016. The longest water supply system was in krakowski powiat (2.7 thous. km – 13.3% of total), and the shortest was in tatrzański powiat (0.3 thous. km – 1.4%). In cities with powiat status total length of water supply distribution system constituted 10.0% of total system, while in Kraków this proportion was 7.0%, in Tarnów 1.6% and in Nowy Sącz 1.4%.

Consumption of water from water supply systems in households amounted to 90.3 thous. dam³, i.e. 26.8 m³ per capita. The most of water per capita consumed households from oświęcimski powiat – 31.4 m³, whereas the least from suski powiat – 8.8 m³. The average consumption of water per capita in Kraków was 44.7 m³, in Tarnów 34.4 m³ and in Nowy Sącz 30.2 m³.

As of 31 XII 2016 the sewage system in the Małopolskie voivodship numbered 15.5 thous. km². As in the case of water supply system, the longest sewage system was in krakowski powiat – 1923.5 km – i.e. 12.4% of the entire sewage system in the voivodship. The shortest sewage system, numbered 136.3 km (0.9% of total) had miechowski powiat. In cities with powiat status the length of sewage system amounted jointly to 2139.1 km. i.e. 13.8% of the entire system, of

1447,8 km (9,3%) znajdowało się na terenie Krakowa.

Gaz i energia elektryczna

Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. z liczącej 22,3 tys. km sieci gazowej w województwie korzystało 722,2 tys. odbiorców. Najdłuższą sieć gazową posiadał powiat krakowski (2822,7 km, czyli 12,7% długości sieci ogółem), a najkrótszą powiat tatrzański (73,0 km – 0,3%). W miastach na prawach powiatu sieć gazowa liczyła łącznie 2471,4 km, co stanowiło 11,1% sieci w województwie.

Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca wyniosło 124,3 m³. Największe zużycie gazu per capita odnotowano w powiecie wielickim (220,7 m³), a najmniejsze w suskim (15,4 m³). W Krakowie zużywano średnio 178,5 m³ gazu na osobę, w Nowym Sączu 172,0 m³, a w Tarnowie 157,7 m³.

Według stanu w końcu grudnia 2016 r. 1277,4 tys. odbiorców zużyło łącznie 2667,4 GW·h energii elektrycznej, co dawało przeciętnie 2088,2 kW·h na 1 odbiorcę i 790,0 kW·h na 1 mieszkańca. Najwięcej energii per capita zużyto w powiecie tatrzańskim – 1214,9 kW·h, a najmniej w dąbrowskim – 526,2 kW·h. Średnie zużycie energii elektrycznej na osobę w Krakowie wyniosło 958,7 kW·h, w Nowym Sączu 684,1 kW·h, a w Tarnowie 577,4 kW·h.

which 1447.8 km (9.3%) was in Kraków.

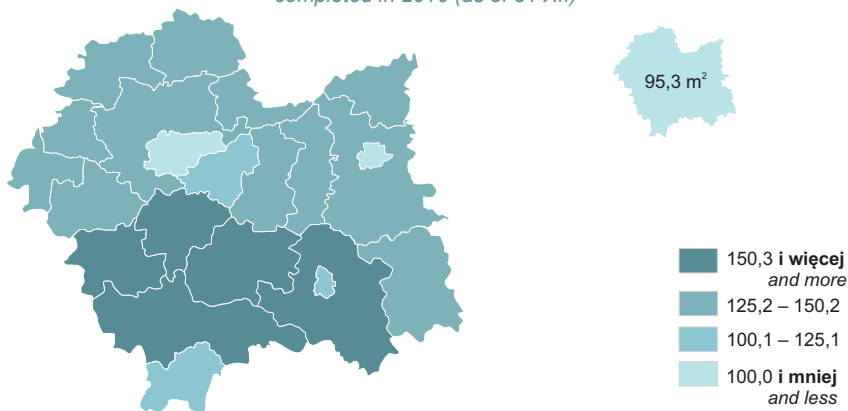
Gas and electricity

As of 31 XII 2016 there were 722.2 thous. consumers of gas from gas supply system (amounted to 22.3 thous. km) in the voivodship. The longest gas supply system was in krakowski powiat (2822.7 km, i.e. 12.7% of the entire system), and the shortest was in tatrzański powiat (73.0 km – 0.3%). In cities with powiat status gas supply system jointly amounted to 2471.4 km, i.e. 11.1% of total system in the voivodship.

The average consumption of gas per capita amounted to 124.3 m³. The highest consumption of gas per capita was recorded in wielicki powiat (220.7 m³), whereas the lowest in suski powiat (15.4 m³). In Kraków the consumption of gas per capita amounted to 178.5 m³, in Nowy Sącz 172.0 m³, and in Tarnów 157.7 m³.

As of the end of December 2016 1277.4 thous. consumers used jointly 2667.4 GW·h of electricity, what constituted 2088.2 kW·h per consumer and 790.0 kW·h per capita. The most electricity per capita was used in tatrzański powiat – 1214.9 kW·h and the least in dąbrowski powiat – 526.2 kW·h. Average consumption of electricity per capita in Kraków was 958.7 kW·h, in Nowy Sącz 684.1 kW·h, and in Tarnów 577.4 kW·h.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)
Average useful floor area of dwelling completed in 2016 (as of 31 XII)

Mieszkania oddane do użytkowania

W województwie małopolskim w 2016 r. przekazano do użytkowania 17,4 tys. mieszkań, w tym w budynkach indywidualnych 8,3 tys. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 95,3 m², a w budownictwie indywidualnym 139,4 m².

Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w powiecie krakowskim (1305) i wielickim (786), stanowiących jednocześnie strefę podmiejską miasta Krakowa. W stolicy województwa zrealizowano 9363 nowe inwestycje, tj. 53,9% ogólnej liczby mieszkań wybudowanych w województwie. Najmniejszą liczbę mieszkań oddano do użytkowania w powiecie miechowskim (54).

Wskaźnik natężenia liczby oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności województwa wyniósł 5,2, przy czym najwyższą wartość uzyskał w powiecie wielickim – 6,4, a najniższą w miechowskim – 1,1. W miastach na prawach powiatu omawiany wskaźnik oscylował między 12,3 w Krakowie, poprzez 3,1 w Nowym Sączu, do 2,4 w Tarnowie.

Kultura. Turystyka

Kultura

Wśród 128 muzeów i oddziałów muzealnych działających w końcu grudnia 2016 r. w województwie, aż 60 znajdowało się w Krakowie. Zwiedzający muzea w liczbie 9664,2 tys., w większości odwiedzili placówki zlokalizowane w stolicy województwa (47,2% ogółu zwiedzających) oraz w powiatach oświęcimskim (21,4%) i wielickim (15,5%).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2016 r. w województwie funkcjonowało 45 kin stałych, które przeprowadziły 183,0 tys. seansów dla 4567,5 tys. widzów. Kina posiadały 25,2 tys. miejsc, z których na każde przypadały przeciętnie 134 osoby. W Krakowie znajdowało się 14 kin, które w ciągu roku zorganizowały 132,7 tys. seansów filmowych (72,5% ogółu) dla 3167,9 tys. osób (69,4% ogółu widzów). W pozostałych powiatach liczba kin nie przekroczyła 5, w tym w trzech (proszowickim, suski, wielicki) nie było tego typu instytucji.

W końcu omawianego okresu na terenie województwa znajdowały się 722 biblioteki publiczne (łącznie z filiami) z księgozbiorem liczącym 11004,7 tys. woluminów. Placówki te posiadały

Dwellings completed

There were 17.4 thous. dwellings completed in the Małopolskie voivodship in 2016. In private buildings the number of dwellings completed was 8.3 thous. The average useful floor area of dwelling amounted to 95.3 m² and in private buildings 139.4 m².

The most dwellings were completed in krakowski (1305) and wielicki (786) powiats, simultaneously constituting suburban area of the city of Kraków. In the capital of the voivodship 9363 dwellings were completed, i.e. 53.9% of total number of dwellings completed in the voivodship. The least number of dwellings completed was recorded in miechowski powiat (54).

Intensity rate of dwellings completed calculated per 1000 population of the voivodship was 5.2, reaching the highest value in wielicki powiat – 6.4, and the lowest in miechowski powiat – 1.1. In cities with powiat status the intensity rate of dwellings amounted to 12.3 in Kraków, 3.1 in Nowy Sącz and 2.4 in Tarnów.

Culture. Tourism

Culture

At the end of December 2016, among 128 museums and museum branches operating in the voivodship as many as 60 were placed in Kraków. Museum visitors (9664.2 thous.) mainly visited institutions located in the capital of the voivodship (47.2% of total museum visitors) as well as in oświęcimski powiat (21.4%) and wielicki powiat (15.5%).

As of 31 XII 2016 there were 45 fixed cinemas in the voivodship, which conducted 183.0 thous. screenings for 4567.5 thous. spectators. Cinemas had 25.2 thous. seats, there were on average 134 persons per seat. There were 14 cinemas in Kraków, which organized 132.7 thous. film screenings (72.5% of total) for 3167.9 thous. persons (69.4% of all spectators) during the year. In other powiats the number of cinemas did not exceed 5, of which in three powiats (proszowicki, suski, wielicki) there were not such institution.

At the end of discussed period on the voivodship's area there were 722 public libraries (including branches), which collection numbered 11004.7 thous. volumes. The number of regis-

656,9 tys. zarejestrowanych czytelników, z których każdy dokonał przeciętnie niewiele ponad 15 wypożyczeń w ciągu roku. Największą aktywność czytelniczną przejawiały osoby w powiecie dąbrowskim, które wypożyczyły średnio 24 książki w ciągu roku. Najniższy wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika odnotowano w powiecie proszowickim (11,1).

Turystyka

Na terenie województwa małopolskiego w końcu lipca 2016 r. funkcjonowało 1489 turystycznych obiektów noclegowych, zlokalizowanych głównie w południowej części regionu (powiaty nowosądecki, nowotarski i tatrzański) oraz w Krakowie. Obiekty te dysponowały 95,5 tys. miejsc noclegowych, z których w ciągu roku skorzystało 4577,3 tys. turystów, w tym 1376,9 tys. z zagranicy.

W Krakowie znajdowało się 17,3% ogółu obiektów, a udział miejsc noclegowych wyniósł 31,5%. W stolicy województwa udzielono 4999,3 tys. noclegów, w tym 2770,3 tys. gościom zagranicznym, co stanowiło odpowiednio: 40,5% i 83,2% ogółu w poszczególnych kategoriach. Najuboższą ofertą noclegową dysponował powiat dąbrowski, na terenie którego działały 4 turystyczne obiekty posiadające 118 miejsc noclegowych.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wyniósł 39,4%, przy czym najwyższy odnotowano w Krakowie (51,2%) i powiecie nowosądeckim – 45,8%, a najniższy w chrzanowskim – 11,1%.

tered borrowers amounted to 656.9 thous., and an average number of loans during the year was slightly higher than 15. The biggest reading activity showed persons from dąbrowski powiat, who had loaned on average 24 books during the year. The lowest rate of loans was recorded in proszowicki powiat (11.1).

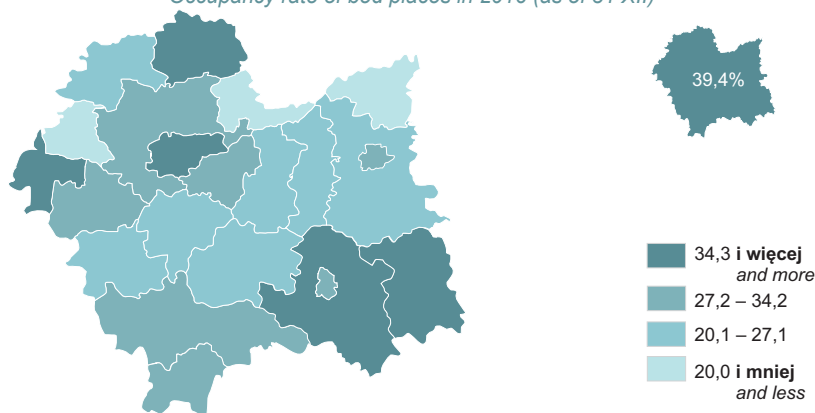
Tourism

There were 1489 tourist accommodation facilities in the Małopolskie voivodship at the end of July 2016, located mainly in the southern part of the region (nowosądecki, nowotarski and tatrzański powiats) and in Kraków. Those facilities had in their disposal 95.5 thous. bed places, which were used during the year by 4577.3 thous. tourists, of which 1376.9 thous. from abroad.

In Kraków there were 17.3% of total facilities and the share of bed places amounted to 31.5%. There were 4999.3 thous. overnight stays in Kraków, of which 2770.3 thous. of foreign tourists, what constituted in particular categories 40.5% and 83.2% respectively. The poorest accommodation offer was at disposal of miechowski powiat, on the area of which there were 4 tourist establishments possessing 118 bed places.

Occupancy rate of bed places in collective tourist accommodation establishments amounted to 39.4%. The highest was recorded in Kraków (51.2%) and in nowosądecki powiat – 45.8%, and the lowest in chrzanowski powiat – 11.1%.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)
Occupancy rate of bed places in 2016 (as of 31 XII)

Stan i ochrona środowiska

W 2016 r. w województwie małopolskim odprowadzono do wód lub do ziemi 259,3 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Blisko 95% poddano oczyszczeniu, głównie mechanicznemu (50,7% ogółu oczyszczanych ścieków) oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów (38,9%). Szacunkowa liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków stanowiła 66,3% ogółu mieszkańców województwa. Najwyższym odsetkiem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków legitymował się powiat tatrzański (73,5%), a najniższym proszowicki (33,9%). W miastach na prawach powiatu omawiana relacja najkorzystniej kształtowała się w Tarnowie, gdzie z oczyszczalni ścieków korzystało 99,9% ludności. W Krakowie było to 98,3%, a w Nowym Sączu 95,2% populacji.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (bez dwutlenku węgla) w 2016 r. wyniosła 83,9 tys. ton. Ponad 97% całkowitej emisji przypadało na zanieczyszczenia gazowe, wśród których 15,4% stanowił dwutlenek siarki. Wśród zanieczyszczeń pyłowych 48,7% pochodziło ze spalania paliw.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń zatrzymały 58,8% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych i 99,7% pyłowych. Największy odsetek zatrzymanych zanieczyszczeń gazowych odnotowano w powiecie olkuskim – 96,5%, a pyłowych w krakowskim – 100,0%.

W ciągu roku w województwie małopolskim wytworzono 4810,9 tys. ton odpadów (z wyłączeniem komunalnych), z których 49,1% poddano odzyskowi, 2,9% unieszkodliwiono, a 2,0% czasowo zmagazynowano na składowiskach. Według stanu w końcu roku niezrekultywowane tereny składowania odpadów (bez komunalnych) zajmowały powierzchnię 726,5 ha, wśród których 274,5 ha znajdowało się na terenie Krakowa, 115,2 ha w powiecie chrzanowskim, a 105,2 ha w Tarnowie.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 752,7 mln zł (w cenach bieżących), w tym na ochronę powietrza atmosferycznego przeznaczono 304,1 mln zł. Najwięcej na ochronę środowiska wydatkowano w Krakowie (48,1% ogółu nakładów), najmniej natomiast

Environmental protection

In 2016 in the Małopolskie voivodship 259.3 hm³ of industrial and municipal wastewater were discharged into waters or into the ground. Almost 95% of them were treated, mainly mechanically (50.7% of total wastewater treated) and with increased biogene removal (38.9%). Estimated population using wastewater treatment plants accounted for 66.3% of total population of the voivodship. The highest percentage of the population using wastewater treatment plants had tatrzański powiat (73.5%), and the lowest one – proszowicki powiat (33.9%). In cities with powiat status the discussed relation was the most advantageous in Tarnów, where 99.9% of the population used wastewater treatment plants. In Kraków it was 98.3% and in Nowy Sącz 95.2% of the population.

The emission of particulates and gases (excluding carbon dioxide) in 2016 amounted to 83.9 thous. tonnes. Gaseous pollutants constituted more than 97% of total emission. Sulphur dioxide constituted 15.4% of total emission of gaseous pollutants. Among particulates 48.7% came from the combustion of fuels.

Pollution reduction systems retained 58.8% of produced gases and 99.7% particulates. The biggest percentage of retained gases was recorded in olkusi powiat – 96.5%, and of particulates in krakowski powiat – 100.0%.

During the year in Małopolskie voivodship 4810.9 thous. tonnes of waste were produced (excluding municipal waste), of which 49.1% were recovered, 2.9% were treated and 2.0% temporarily stored on landfill areas. As of the end of year non-reclaimed waste disposal sites (excluding municipal) covered an area of 726.5 ha, among which 274.5 ha were on the area of Kraków, 115.2 ha in chrzanowski powiat, and 105.2 ha in Tarnów.

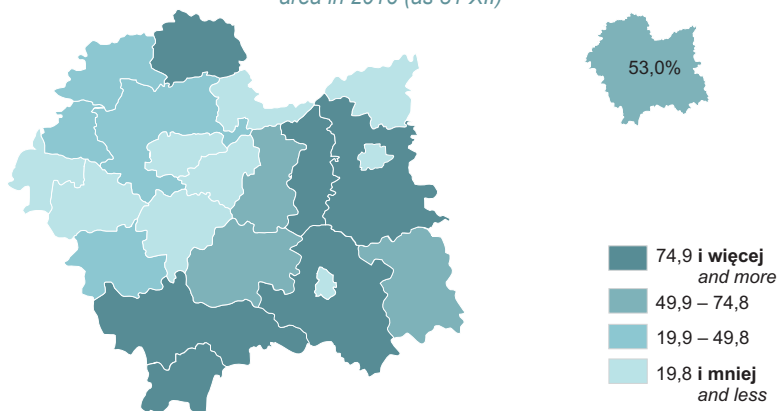
Outlays on fixed assets in environmental protection amounted to 752.7 mln zł (in current prices), of which 304.1 mln zł were used for protection of air. The biggest part of outlays on environmental protection was spent in Kraków (48.1% of total), whereas the smallest in miechowski powiat (0.1%).

w powiecie miechowskim (0,1%).

Na środki trwałe służące gospodarce wodnej przeznaczono 165,2 mln zł (w cenach bieżących), z czego 56,1% na ujęcia i doprowadzenie wody. Kwotę tę wydatkowano przede wszystkim na terenie Krakowa (24,1% ogółu) i powiatu wadowickiego (20,7%).

Outlays on fixed assets in water management amounted to 162.5 mln zł (in current prices), of which 56.1% for water intakes and systems. This amount was spent mostly on the area of Kraków (24.1% of total) and in wadowicki powiat (20.7%).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w % powierzchni ogółem w 2016 r. (stan w dniu 31 XII)
Legally protected areas in % of total area in 2016 (as 31 XII)

Finanse publiczne

Wynik finansowy

Rok 2016 jednostki samorządowe zamknęły dodatnim wynikiem finansowym. Nadwyżkę budżetową odnotowano w 145 gminach, 17 powiatach oraz 1 mieście na prawach powiatu.

Dochody

W 2016 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego osiągnęły wartość 18093,8 mln zł. Dochody budżetów gmin stanowiły 51,5% ogółu dochodów, miast na prawach powiatu – 31,8%, powiatów – 10,8% i województwa samorządowego – 5,9%.

W strukturze rodzajowej przeważały dochody własne w kwocie 8415,3 mln zł, których udział wyniósł 46,5%. Subwencja ogólna wynosząca 4950,0 mln zł stanowiła 27,4% ogółu dochodów, a dotacje osiągnęły wartość 4728,6 mln zł, tj. 26,1%.

Public finance

Financial result

The year 2016 local government units closed with a positive financial result. The budgetary surplus was recorded in 145 gminas 17 powiats and 1 city with powiat status.

Revenues

In 2016 revenues of local government units of Małopolskie voivodship reached the value of 18093.8 mln zł. Revenues of gminas budgets constituted 51.5% of total revenues, of cities with powiat status – 31.8%, of powiats – 10.8% and of local government voivodship – 5.9%.

Own revenues in the amount of 8415.3 mln zł prevailed within the structure by kind and their share accounted for 46.5%. General subsidy in the amount of 4950.0 mln zł constituted 27.4% of total revenues, while grants reached the value of 4728.6 mln zł, i.e. 26.1%.

Źródłem większości dochodów własnych były podatki, w tym zwłaszcza podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych – 46,9%, czyli 3948,8 mln zł. Na subwencję ogólną składała się głównie część oświatowa wynosząca 3867,8 mln zł (78,1%), natomiast wśród dotacji przeważały dotacje celowe – 87,7%, tj. 4147,2 mln zł.

W 2016 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem z dochodów budżetu województwa przypadało 316 zł, z dochodów powiatów – 809 zł, z dochodów miast na prawach powiatu – 6015 zł, a z dochodów gmin – 3849 zł.

Wydatki

W 2016 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wydatkowano kwotę 17750,2 mln zł. Na budżety gmin przypadało 50,7% ogółu wydatków, na budżety miast na prawach powiatu 32,4%, na budżety powiatów 10,6%, a na budżet województwa samorządowego 6,3%.

Na wydatki jednostek samorządowych składały się wydatki bieżące oraz majątkowe. W omawianym okresie wyniosły one odpowiednio 15321,7 mln zł i 2428,4 mln zł.

Ponad 67% ogółu wydatków bieżących stanowiły wydatki bieżące jednostek budżetowych w kwocie 10322,2 mln zł. Na dotacje rozdysponowano 1690,0 mln zł (11,0%), a na świadczenia na rzecz osób fizycznych 3041,9 mln zł (19,9%).

Na wydatki majątkowe niemal w całości składały się wydatki inwestycyjne (95,5%, tj. 2320,2 mln zł).

Przeciętnie na 1 mieszkańca ogółem z budżetu województwa wydatkowano 330 zł, z budżetów powiatów – 780 zł, miast na prawach powiatu – 6012 zł, a gmin – 3718 zł.

Podmioty gospodarki narodowej

Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON było zarejestrowanych 371,1 tys. podmiotów gospodarczych z terenu województwa małopolskiego (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz jednostek lokalnych). Poza Krakowem, który skupiał 36,2% ogółu podmiotów, największa

The most of own revenues came from taxes, particularly taxes from legal and natural persons – 46.9%. i.e. 3948.8 mln zł. The general subsidy consisted mainly of educational part amounted to 3867.8 mln zł (78.1%), while targeted grants in amount of 4147.2 mln zł (87.7%) prevailed among grants.

In 2016 revenues per capita from the voivodship's budget amounted to 316 zł, from powiats' budgets – 809 zł, from cities with powiat status budgets – 6015 zł and from gminas' budgets – 3849 zł.

Expenditures

17750.2 mln zł was expended from budgets of local government units in 2016. 50.7% of total expenditures fell on gminas' budgets, 32.4% on cities with powiat status budgets, 10.6% on powiats budgets and 6.3% on local government voivodship budget.

Expenditures of local government units consisted of current and property expenditures. In the period under discussion those expenditures amounted to 15321.7 mln zł and 2428.4 mln zł respectively.

Current expenditures of local government units in the amount of 10322.2 mln zł constituted over 67% of total current expenditures. 1690.0 mln zł (11.0%) was assigned on grants and 3041.1 mln zł (19.9%) on benefits for natural persons.

Property expenditures consisted almost entirely of investment expenditures (95.5%, i.e. 2320.2 mln zł).

The average expenditures per capita amounted to 330 zł from the voivodship's budget, 780 zł from powiats' budgets, 6012 zł from cities with powiat status budgets and 3718 zł from gminas' budgets.

Entities of the national economy

As of 31 XII 2016 the National Official Business Register REGON gathered 371.1 thous. entities of the national economy from the Małopolskie voivodship (excluding persons tending private farms in agriculture as well as local units). Apart of Kraków which gathered 36.2% of total entities, the most of units were registered on the area of krakowski powiat (7.9%). The least number of

liczba jednostek zarejestrowana była na terenie powiatu krakowskiego (7,9%). Najmniejszą liczbę podmiotów odnotowano w powiatach dąbrowskim i proszowickim (po 0,9%).

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 72,0% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Odsetek tego typu jednostek w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych powiatach wahał się od 73,3% w oświęcimskim do 83,1% w limanowskim. W miastach na prawach powiatu wyniósł 61,5% w Krakowie, 69,5% w Tarnowie i 69,8% Nowym Sączu.

Na terenie województwa działało 40,2 tys. spółek handlowych stanowiących 10,8% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Spółki te na miejsce rejestracji swojej działalności wybierały najczęściej miasta na prawach powiatu. Największy udział spółek handlowych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na danym obszarze odnotowano w Krakowie – 20,0%, następnie w Tarnowie – 10,7% oraz w Nowym Sączu – 10,1%. Najmniej spółek handlowych wśród ogółu podmiotów działało na terenie powiatu limanowskiego (2,7%).

Największa koncentracja podmiotów gospodarki narodowej, wyrażająca się ich liczbą na 1 km² powierzchni, występowała na terenie Krakowa oraz pozostałych miast na prawach powiatu. Najniższym współczynnikiem koncentracji charakteryzowały się głównie powiaty położone w północno-wschodniej części województwa.

Jednym z wyznaczników poziomu przedsiębiorczości w danym rejonie jest liczba podmiotów na 1000 ludności zamieszkałej na tym terenie. W województwie małopolskim średnia wartość omawianego wskaźnika wyniosła 110, przy czym najwyższy odnotowano w Krakowie (176) i w powiecie tatrzańskim (149), a najniższy w powiatach dąbrowskim (54) i tarnowskim (61).

entities was recorded in dąbrowski and proszowicki powiats (0.9% each).

Natural persons conducting economic activity constituted 72.0% of total registered entities. Proportion of such units in the total number of registered entities fluctuated from 73.3% in oświęcimski powiat to 83.1% in limanowski powiat. In cities with powiat status it reached 61.5% in Kraków, 69.5% in Tarnów and 69.8% in Nowy Sącz.

There were 40.2 thous. commercial companies operating in the area of the voivodship (10.8% of total registered entities). Such companies had chosen mainly cities with powiat status for the place of registration of their activity. The biggest share of commercial companies in the total number of entities registered on a given area was recorded in Kraków (20.0%), in Tarnów (10.7%) and in Nowy Sącz (10.1%). The least of commercial companies among the total entities operated on the area of limanowski (2.7%) powiats.

The highest accumulation of national economy entities, expressed in their number per 1 km², occurs on the area of Kraków and other cities with powiat status. The lowest accumulation ratio is characteristic mainly for powiats situated in the north-eastern part of the voivodship.

One of the determinants of the entrepreneurship level in a given region is the number of entities per 1000 population living in this area. In the Małopolskie voivodship the average value of this ratio amounted to 110, while the highest was recorded in Kraków (176) and in tatrzański powiat (149), and the lowest in dąbrowski and tarnowski powiats (54 and 61 respectively).